

ผลของโปรแกรมการเสริมพลังอำนาจของพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนต่อ
พฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

EFFECT OF EMPOWERMENT PROGRAM ON MEDICATION BEHAVIOR IN
TYPE 2 DIABETIC PATIENTS BY COMMUNITY NURSE PRACTITIONERS

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

พ.ศ. 2554

วิทยานิพนธ์ ผลของโปรแกรมการเสริมพลังอำนาจของพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน
ต่อพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2
Effect of Empowerment Program on Medication Behavior in
Type 2 Diabetic Patients by Community Nurse Practitioners

ชื่อนักศึกษา นางสาวบุษกร มงคลนิมิตร

รหัสประจำตัว 494024

สาขาวิชา การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

ปีการศึกษา 2553

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และสำนักงานคณะกรรมการ
การอุดมศึกษา ได้ตรวจสอบและอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพรรณราย แสงวิเชียร)

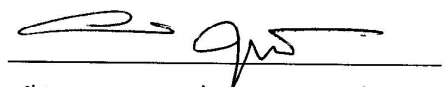
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

_____
(รองศาสตราจารย์ ดร.จริยาวัตร คมพัคฆ์)

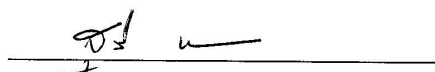
ประธานกรรมการ

_____
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยชนก บัวเจริญ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

_____
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

_____
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุที ทองวิเชียร)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

วิทยานิพนธ์	ผลของโปรแกรมการเสริมพลังอำนาจของพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ต่อพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 Effect of Empowerment Program on Medication Behavior in Type 2 Diabetic Patients by Community Nurse Practitioners
ชื่อนักศึกษา	นางสาวบุษกร มงคลนิมิตร
รหัสประจำตัว	494024
สาขาวิชา	การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมพลังอำนาจของพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนต่อพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ประชากร คือ ผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการในศูนย์สุขภาพชุมชน 6 แห่งของโรงพยาบาลเดิมบางนางบวชจำนวน 201 คน ผ่านการคัดกรองพฤติกรรมความไม่ร่วมมือในการใช้ยาเบาหวานชนิดรับประทานจากแบบสัมภาษณ์ประเมินความร่วมมือ (Morisky Score) โดยผลการประเมินคะแนนน้อยกว่า 4 คะแนน จำนวน 62 คน (ร้อยละ 35.32) จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก และโปรแกรมการเสริมพลังอำนาจ ซึ่งประกอบด้วย การค้นหาพฤติกรรมการใช้ยา สะท้อนคิด ตัดสินใจ เยี่ยมบ้านศึกษาแบบแผนการดำเนินชีวิต ยกย่องเพิ่มคุณค่า ติดตามพฤติกรรมการใช้ยา เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ระดับ 0.55 วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ไคสแควร์ (Chi-Square) และ สถิติทดสอบวิลคอกซัน (Wilcoxon Signed Ranks Test)

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ปฏิบัติได้ถูกต้องน้อยที่สุด ได้แก่ การลืมรับประทานยาเบาหวาน (ร้อยละ 17.5) รองลงมา ได้แก่ การรับประทานยาเบาหวานตรงตามเวลาที่แพทย์สั่ง (ร้อยละ 40.0) และการรับประทานยาเม็ดเบาหวานก่อนอาหาร 1 ชั่วโมง (ร้อยละ 77.5) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05 ได้แก่ การมองเห็น และจำนวนครั้งความถี่ของการ

รับประทานยาต่อวันและพฤติกรรมการใช้ยาเบาหวานของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 หลังได้รับโปรแกรมการเสริมพลังอำนาจสูงกว่าก่อนได้รับ โปรแกรมการเสริมพลังอำนาจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <0.001 โดยก่อนโปรแกรมการเสริมพลังอำนาจมีคะแนนพฤติกรรมระดับสูงร้อยละ 52.5 หลังโปรแกรมการเสริมพลังอำนาจมีคะแนนพฤติกรรมระดับสูงทั้งหมดร้อยละ 100.0

ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเสริมพลังอำนาจแก่พยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน เพื่อเป็นแรงเสริมในการปรับพฤติกรรมการใช้ยาในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในด้านการมองเห็น หรือจำนวนครั้งถึงความถี่ของการรับประทานยา

คำสำคัญ : พฤติกรรมการใช้ยา การเสริมพลังอำนาจ ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

Thesis Title Effect of Empowerment Program on Medication Behavior in Type 2 Diabetic Patients by Community Nurse Practitioners

By Miss Budsakorn Mongcolnimitte

Identification No. 494024

Degree Master of Nursing Science (M.N.S.)

Major Community Nurse Practitioner

Academic Year 2010

ABSTRACT

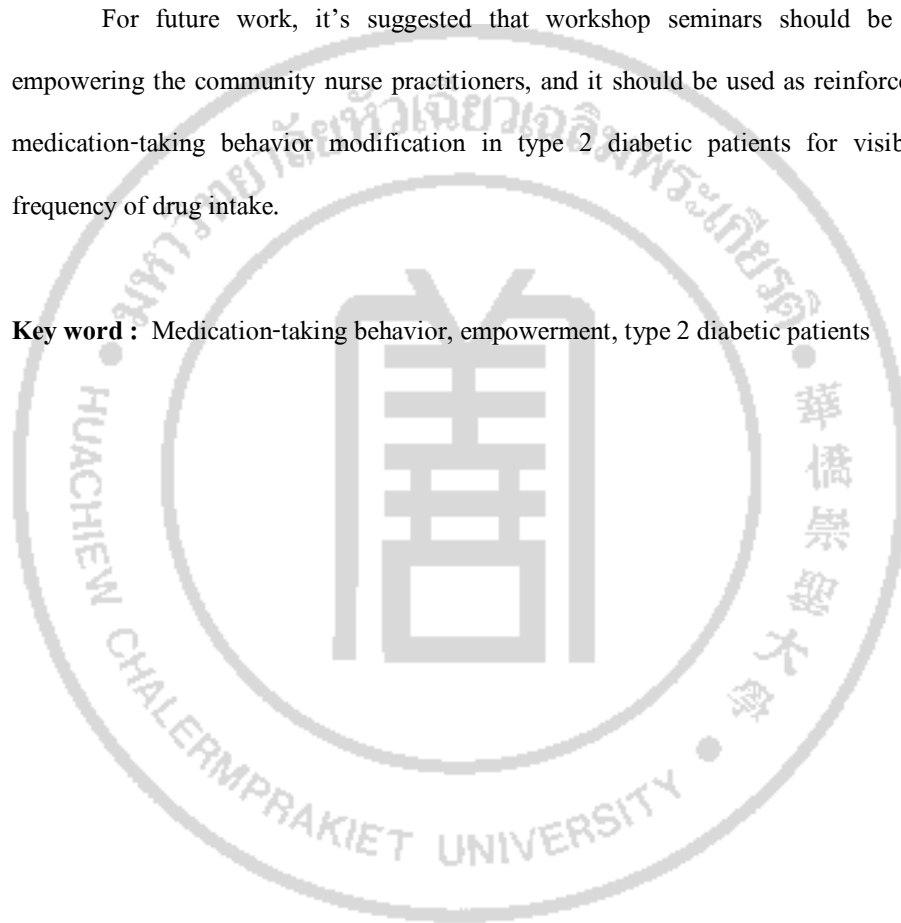
This quasi-experimental research was aimed to examine the effect of empowerment program on medication behavior in type 2 diabetic patients by community nurse practitioners. The samples included a total of 201 type 2 diabetic patients selected from six community health centers at Dermbang-nangbouch Hospital. The participants had been undergone screening the non-compliance medication-taking behavior through the Compliance Questionnaires for Oral Diabetes Pills (Morisky Score). The results showed that 62 patients (35.32%) obtained 4 scores or lesser. Then, 40 participants were selected by multi-stage random sampling. The instrument used to gather data included interviewing, recording and empowerment program focusing on identifying medication-taking behavior, reflection, and home visiting for investigating the living pattern, value enhancing, follow-up of medication-taking behavior. Content validity was performed by experts, reliability test performed by Cronbach's Alpha Coefficient was at 0.55. Data analysis was conducted by using mean, standard deviation, percentage, Pearson's Product Moment Correlation, Chi-Square, and Wilcoxon Signed Ranks Test.

The results demonstrated the less medication-taking behavior in type 2 diabetic patients as follow; forgetting drug intake (17.5%), followed by intake of diabetic pills timely as prescribed by physician (40.0%), and intake of diabetic pills 1 hour before meal (77.5%), respectively. The factors associated statistically (at < 0.05) with type 2 diabetic patients'

intake of drugs included visibility and frequency of daily intake. The diabetic patients' behavior after giving the treatment of empowerment program was statistically improved at significant level <0.001 ; namely, behavior score was 52.5% at pre-treatment of empowerment program, while behavior score rose to 100% after treatment of empowerment program.

For future work, it's suggested that workshop seminars should be held for empowering the community nurse practitioners, and it should be used as reinforcement for medication-taking behavior modification in type 2 diabetic patients for visibility and frequency of drug intake.

Key word : Medication-taking behavior, empowerment, type 2 diabetic patients

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากคณะบุคคลต่อไปนี้
 รองศาสตราจารย์ ดร.จริยาวัตร คมพยัคฆ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา ครุรงค์ฤทธิชัย
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยชนก บัวเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร.สุลิต
 ทองวิเชียร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยชนก บัวเจริญ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้คำแนะนำและ
 คำปรึกษาอย่างจริงจัง โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยทั้งในและนอกเวลาราชการแก่ผู้วิจัย
 รวมทั้งช่วยตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของการศึกษาในทุกขั้นตอนด้วยความเอาใจใส่
 ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา พร้อมกระตุ้นเตือนและให้กำลังใจอันดียิ่งแก่ผู้ศึกษาเสมอมา จนกระทั่ง
 การศึกษานี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้ศึกษาซาบซึ้งในความกรุณานี้และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ไว้
 ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.ปวีณา ว่องตระกูล และ ดร.กล้าเผชิญ โชคบำรุง ที่
 กรุณาตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา และเสนอแนะในการ
 ปรับปรุงเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคุณวราภรณ์ อุดมศิริคุณ และ คุณมนัญญา ศูนย์สิทธิ์ ที่ให้คำปรึกษา
 ข้อเสนอแนะด้านสถิติวิเคราะห์ อันช่วยให้การศึกษาครั้งนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณนายแพทย์สมชาย เกาะกู แพทย์ผู้รับผิดชอบศูนย์สุขภาพชุมชน
 หัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้อง 6 แห่ง และเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวก
 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้
 ทุกท่าน

ท้ายที่สุด ขอขอบคุณครอบครัว หลาน ๆ และเพื่อน ๆ ที่ไม่ได้กล่าวนาม สำหรับ
 กำลังใจที่ดี เอาใจใส่ดูแลและให้ความช่วยเหลือตลอดมา ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดและ
 เจ้าหน้าที่ของบัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านสำหรับคำแนะนำ ความช่วยเหลือและไมตรีอันดียิ่งตลอด
 การศึกษา หากคุณงามความดีและสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งหลายอันเกิดจากการศึกษาครั้งนี้ขอบ
 แต่คณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันมีค่าแก่ผู้ศึกษาและบุคคลที่กล่าวนาม
 ข้างต้น ผู้ศึกษาจะนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานและการดำเนินชีวิตต่อไป